

Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Reforma dels plans d'estudi: marc general

Institut Treball

FEBRER 1987

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

REFORMA DELS PLANS D'ESTUDI: MARC GENERAL

1. INTRODUCCIO AL MODEL I AL PROCÉS DE REFORMA

a) Valoració de la necessitat de reforma

La reforma dels plans d'estudi que s'imparteixen actualment a les nostres Universitats és una absoluta necessitat, no solament en l'apartat de continguts sinó també en l'aspecte estructural. Això justifica el nostre interès amb el procés iniciat, malgrat les reserves que, sobre el seu plantejament, es manifesten posteriorment. Igualment, assumim l'existència d'un marc legal que cal respectar a l'hora de desenvolupar aquesta reforma. No obstant això, voldríem fer unes consideracions prèvies al marc legal, configurat sobretot pel Reial Decret 1497/1987, de 27 de novembre, pel qual s'estableixen directrius generals comunes dels plans d'estudi dels títols universitaris de caràcter oficial i vàlidesa en tot el territori espanyol, i al procediment aplicat fins ara en el procés de reforma.

b) Respecte a l'autonomia universitària

En primer lloc voldríem destacar un cert caràcter restrictiu que representa aquest Reial Decret, si hom adopta com a punt de referència les expectatives i les possibilitats generades per la Llei de Reforma Universitària. Existeix una certa desconfiança per part de les autoritats ministerials respecte de l'autonomia universitària, encara que cal tenir present que l'assumpció d'aquest principi presenta diferents nivells d'acceptació per part de les diverses Universitats de l'Estat espanyol. Sembla, en aquest sentit, que hi ha un cert interès per una homologació molt reglamentista i igualitària dels futurs plans d'estudi. Voldríem fer una crida d'atenció per tal que les Universitats siguin ben conscients de la seva autonomia i l'exerceixin en totes les seves possibilitats. Caldria, en aquesta línia, iniciar amb rapidesa tots els tràmits necessaris per començar la discussió dels títols propis, no homologats a nivell estatal, on es juga també el futur perfil de les nostres Universitats. En aquest àmbit de plantejament, ens sembla que el Reial Decret esmentat contrasta amb el desig de les Universitats catalanes d'arribar a la màxima autonomia, és excessivament reglamentista i limita la seva capacitat de decisió. Al nostre entendre, la reforma només serà viable en un marc de llibertat exercida responsablement i amb l'estímul decidit de la capacitat d'innovació. Ens cal partir del principi de ruptura creativa permanent.

c) Uniformització dels plans d'estudi

En aquest model s'observa una tendència a uniformar els estudis, no solament de cada titulació en totes les Universitats, sinó fins i tot de totes les titulacions. En aquest sentit, el percentatge de troncalitat és, si més no, qüestionable. Aquest percentatge mínim de troncalitat podria tenir la seva justificació en certes carreres de determinades Universitats, però no la té en altres, on pot arribar a significar un pas enrera en la qualitat actual dels plans d'estudi. Un excés de troncalitat pot arribar a resultar encara més inadequat pel que fa al segon cicle, sobretot en aquelles titulacions que hi poden tenir especialitats.

Aquesta mateixa voluntat d'establir massa criteris uniformes a totes les carreres afecta l'equiparació, pel que fa a crèdits, de les classes teòriques i les classes pràctiques. Per bé que, en algunes carreres, aquesta igualtat no solament és vàlida sinó més aviat convenient, en d'altres és insostenible i contraproduent.

d) Cost de la reforma

Un punt d'especial importància és l'article 10.3 de l'esmentat Reial Decret, on s'estableix que qualsevol innovació en els estudis que comporti un augment de cost requerirà l'autorització del Ministeri o, en el nostre cas, del Departament d'Ensenyament. Aquest principi no és, d'entrada, negatiu i sembla més aviat lògic, però en el procés actual pot esdevenir un factor limitador a

causa de l'ordre que s'ha seguit en la reforma de la Universitat. En efecte, s'ha procedit primerament a l'establiment de les plantilles universitàries i ara es comença a considerar quins ensenyaments han d'impartir aquestes plantilles. Això significa, doncs, que qualsevol innovació dels plans d'estudi que no pugui cobrir-se amb el personal docent actual es veurà limitada per aquest requeriment d'autorització. Aquest fet s'hauria compensat obrint la possibilitat per al professorat de canviar d'àrea de coneixement un cop s'hagués aprovat el nou pla d'estudis. Si no es busca una solució a aquest contrasentit, la reforma dels plans d'estudis pot quedar-se en una mera reestructuració dels ensenyaments actuals en funció del professorat ja existent.

e) Composició dels grups de treball

Fins ara, la tasca realitzada correspon bàsicament a l'elaboració de les propostes de diversos grups de treball nomenats pel Consejo de Universidades pel que fa a futures titulacions i els seus continguts. Cal dir, però, que la composició d'aquests grups de treball ha tingut un excés de component acadèmic, amb escassa presència de representants dels sectors professional, empresarial i sindical i nul·la participació de les Associacions d'Estudiants i Professors.

f) Calendari de la reforma

Finalment, cal considerar el calendari de la reforma. A partir del moment de l'aprovació de les directrius pròpies de la titulació, poden arribar a transcórrer quatre anys fins que comenci a aplicar-se el nou pla d'estudis en una Universitat. Això significa que durant els 10 propers anys continuaran sortint titulats amb les deficiències actuals, cosa que genera un cert escepticisme sobre l'abast final i real de la reforma.

Com que això és una hipòtesi extrema, però possible, fem un toc d'alerta per tal que aquests terminis siguin com més curts millor.

2. CARACTERISTIQUES DELS ESTUDIS

a) Nombre de titulacions

D'entrada, cal abonar el criteri general d'ampliar el nombre i els tipus de titulacions. Ara bé, s'ha de tenir en compte una sèrie de factors que ens impedeixen valorar l'èxit de la reforma només amb els simples criteris quantitativs d'augment de l'oferta universitària, si aquesta no va acompanyada de criteris basats en les demandes i les necessitats socials.

b) Diferenciació entre carreres de durada diferent

El futur model d'estudis comporta, bàsicament, la coexistència de dos tipus de carreres: les que donen lloc a una Diplomatura o la titulació d'Enginyer o Arquitecte Tècnic i les que donen lloc a una Llicenciatura o a la titulació d'Enginyer o Arquitecte. Caldria que la seva diferència no es limités a la durada dels estudis sinó al seu objectiu mateix. Mentre que les carreres de cicle llarg haurien de donar una formació més general -dintre de cada carrera i especialitat- i, per tant, amb una major capacitat de reciclatge permanent, les carreres de cicle curt haurien de posseir un objectiu més concret, amb uns estudis més especialitzats i més vinculats directament amb l'exercici professional.

Aquest plantejament demana, possiblement, un increment del nombre de Diplomatures o Enginyeries Tècniques. Ara bé, no cal perdre de vista que les Diplomatures o Enginyeries Tècniques terminals que es puguin crear han de tenir un perfil acadèmic i professional ben diferenciat, i s'ha de defugir absolutament de la possible concurrència d'estudis de durada diferent. Igualment, caldria també deixar ben establerts el procediment i els requisits a seguir en el supòsit que hi hagi estudiants que hagin obtingut una Diplomatura terminal o Enginyeria o Arquitectura Tècnica i aspirin a uns altres estudis de primer o de segon cicle.

L'únic sentit que pot tenir aquest augment proposat de Diplomatures és la millora de la qualitat de l'ensenyament, que passa per millorar l'oferta de titulacions universitàries, tant en quantitat com en qualitat.

D'altra banda, potser convindria començar a posar criteris de caducitat, tant a les directrius com als plans d'estudi, de manera que sigui preceptiva la revisió d'estructura i continguts al cap d'un temps prefixat, la qual cosa hauria d'implicar una posada al dia més àgil i continuada.

c) Diplomatures no terminals

Convindria, a més a més, la desaparició de les Diplomatures no terminals, ja que caldria que cada Diplomatura tingués un sentit propi. Això contribuiria a evitar que s'assentés la idea que les Diplomatures són estudis universitaris de menys categoria o simplement la primera fase d'una Llicenciatura.

d) Durada dels estudis

Voldríem remarcar l'existència d'una certa contradicció entre els termes crèdit-any acadèmic-curs acadèmic. Per sortir d'aquest cercle, que el Reial Decret esmentat complica encara més, proposem que s'adopti com a element bàsic de durada dels estudis el sistema de crèdits, la qual cosa ens permetria comptar amb una Universitat més desagregada, en la qual realment l'estudiant es podria organitzar la seva pròpia carrera, marcant la Universitat tant uns mínims com uns màxims d'estada, i on la durada dependria

més de les capacitats i possibilitats de cada estudiant.

De tota manera, entenem que, si s'opta pel criteri de continuar tenint en compte els anys acadèmics com a mesura de durada, el temps de durada dels estudis hauria de tendir a ser el mínim possible, però fóra convenient de fugir d'esquemes generals a l'hora de fixar-lo. En definitiva, cada carrera ha de durar allò que, com a terme mitjà, convingui, ni més ni menys. Caldria, en aquest sentit, no caure en l'error de considerar que, per exemple, una Llicenciatura de 4 anys té menys importància que una de 5 anys. No s'ha d'oblidar, però, que l'escurçament de la durada dels estudis portarà problemes als departaments que voldran garantir la conservació del seu contingent de professorat i encara augmentar-lo, si és possible. En aquest sentit, si hi hagués excedent de professorat (cosa que tampoc no seria fàcil de preveure atesa l'actual massificació en determinades carreres), es podria intentar reorientar-lo cap a tasques de tercer cicle (sense que això hagi de significar la invenció de cursos i programes d'aquest nivell amb l'únic objectiu d'absorbir-lo), cap a les pràctiques, cap a tasques de tutoria o cap al reciclatge, per exemple.

També cal assenyalar que, si s'optés pel criteri d'impulsar una durada mitjana de 4 anys acadèmics, caldria replantejar-se el tema de la ciclicitat que, en qualsevol cas, només hauria de tenir efectivitat en base a criteris d'ordenació acadèmica.

e) Càrrega lectiva

Directament lligada amb la durada dels estudis es troba la qüestió de la càrrega lectiva. Una càrrega lectiva setmanal d'almenys 20 hores -encara que inclogui les pràctiques- és excessiva (sobretot si es contempla la necessitat de fomentar el treball personal de l'estudiant) i pot convertir, fàcilment, les pràctiques en meres comparses per complir el requisit. D'altra banda, això dóna lloc a un excés de crèdits per any acadèmic, de manera que aquesta situació pot derivar cap a una manca de correspondència entre any acadèmic i curs acadèmic com, de fet, ja insinua el redactat de l'article 3.5 del Reial Decret.

f) Equiparació de les classes pràctiques i teòriques

A més a més, com ja s'ha dit abans, no es poden equiparar les classes pràctiques i les teòriques amb peu d'igualtat en totes les carreres. També ens sembla útil remarcar la conveniència de la programació de pràctiques a les empreses, la qual cosa implica la necessitat d'establir un sistema d'acreditació i la seva avaluació, així com la seva inclusió en el currículum en forma de crèdits.

g) Percentatge de troncalitat

El percentatge de troncalitat ha de tendir a ser el mínim possible, ni que sigui per pur respecte al principi d'autonomia

universitària. En aquest sentit, proposem que els mínims percentatges de troncalitat que s'assenyalen en el Reial Decret esdevinguin en la pràctica els màxims, llevat d'aquelles titulacions condicionades per alguna directiva de la Comunitat Econòmica Europea.

h) Percentatge de matèries de lliure elecció

Si a aquest excés de troncalitat proposat pels grups de treball nomenats pel Consejo de Universidades s'hi afegixen les assignatures obligatòries que pot fixar la Universitat i les optatives, el mínim 10% de crèdits corresponents a matèries de lliure elecció per l'estudiant es transformarà automàticament en el màxim, creant un currículum poc personal i adaptat.

També voldríem recomanar que, quan les Universitats fixin en els seus plans d'estudi les matèries optatives, ho facin amb criteris de màxima amplitud, de manera que aquestes optatives no vagin del tot lligades a estrictes criteris d'especialització.

i) Titulacions proposades i especialitzacions

Analitzant les propostes rebudes dels grups de treball nomenats pel Consejo de Universidades, s'observa una pronunciada manca de coordinació, que ha portat, en la pràctica, a la inexistència de criteris homogenis a l'hora de proposar tant el nombre

de titulacions com els seus objectius i continguts. Això ha comportat que, en alguns casos, s'hagi fet un autèntic catàleg d'especialitzacions presentat com a titulacions diferents (catàleg especialment preocupant en l'àrea de la Filologia, per exemple). Entenem que el criteri hauria de ser que, tant la denominació com la troncalitat, se cenyissin exclusivament a matèries comunes i bàsiques, mentre que dependria de cada Universitat l'establiment de les especialitzacions que creguessin més adients, la qual cosa aniria lligada amb la necessitat de l'exercici real i diversificat del principi d'autonomia universitària.

Fins i tot, podríem afirmar que és possible fer la reforma sense augmentar massa el nombre de titulacions, però canviant-ne el contingut i exercint les Universitats la seva autonomia i la seva capacitat de diversificar els estudis i les titulacions. S'ha de vigilar per tal que una possible inflació de nous títols no esdevingui l'excusa per a defensar actituds gremialistes o corporatives. Igualment, s'hauria d'evitar que actituds semblants impedeixin la creació de noves titulacions convenients. També cal insistir en el fet que un excés de titulacions innecessàries o massa específiques podria comportar dificultats a l'hora de la reorientació professional (que tot fa pensar que serà permanent en el futur) i de l'adaptació a un mercat de treball canviant.

3. RELACIO AMB ELS ALTRES NIVELLS D'ENSENYAMENT

a) Necessitat de l'aprenentatge permanent

Entenent el procés educatiu com un continu, ens sembla erroni considerar l'ensenyament universitari com una parcel·la desconnectada d'aquells altres ensenyaments que el precedeixen o el continuen. La reforma de l'ensenyament universitari s'està fent, pràcticament, al marge de la reforma prevista de l'ensenyament secundari i del de tercer cicle, com s'indicarà més endavant, amb les conseqüències que això pot comportar.

Ens sembla, però, concretant, que l'ensenyament universitari ha d'intentar capacitar més per saber aprendre, i per adquirir la metodologia que es deriva d'aquest principi, que no per acumular coneixements, cosa que -amb la vertiginositat amb què van quedant obsolets en totes les branques- no té gaire sentit.

En sentit estricte, ens sembla molt greu que es continuï deixant al marge de qualsevol plantejament de reforma universitària el tema de la formació permanent. La Universitat continua entotsolada en el tema de la formació de pre-grau -que, indiscutiblement, és un tema que per si sol ja té suficient gravetat i urgència-, però no té prou cura de la formació permanent, la qual cosa comporta disfuncions amb la possible demanda social.

b) Relació amb la reforma de l'ensenyament secundari

El procés de reforma dels plans d'estudi de les Universitats s'està endegant amb una excessiva independència respecte del procés de reforma de l'ensenyament secundari, i aquest pràctic desconeixement mutu pot comportar disfuncionalitats molt importants en el sistema educatiu. Caldria que els professors universitaris, en el seu conjunt, fossin més conscients de les possibilitats d'aprenentatge real en l'ensenyament secundari.

També seria bo, en aquest sentit, conèixer els criteris d'accés dels estudiants als ensenyaments universitaris d'una manera fixa i raonada.

Hi ha, pel cap baix, dos punts en els quals les reformes dels ensenyaments secundari i superior intersequen: la necessitat d'un curs preparatori i la superposició de titulacions, tal com s'expliciten a continuació.

c) Existència de curs preparatori

Som partidaris de l'exclusió d'un altre curs preparatori, a part del COU, de qualsevol pla d'estudis universitari. Hi ha dues raons que fonamenten aquesta posició. Primer, perquè significa un reconeixement tàcit de la insuficiència de l'ensenyament secundari i, segon, perquè significa l'allargament en un any dels estudis. Cal que l'ensenyament secundari doni la formació necessària per accedir a la Universitat, i cal que les autoritats docents i administratives vetllin per tal que aquest principi sigui una

realitat. Ara bé, considerem necessària la implantació d'un sistema d'orientació professional per als estudiants i, també, ens semblaria útil l'establiment de cursos variables i voluntaris d'adaptació a la Universitat. Tot plegat implicaria posar en marxa de forma efectiva el tema de les tutories.

d) Coincidència de titulacions

En el camp de l'ensenyament secundari, els futurs mòduls professionals II coincidiran -en l'edat de l'estudiant- amb el primer cicle dels estudis universitaris. En les carreres de cicle curt de major especialització és presumible que puguin aparèixer superposicions entre algunes Diplomatures i algunes titulacions derivades d'aquesta formació professional. Caldria, doncs, estudiar el problema en tota la seva globalitat i evitar que estudis amb un elevat grau de semblança puguin donar lloc a rangs acadèmics diferents. També seria necessari que existís una major coordinació entre les autoritats que tenen competències en matèria de treball i d'ensenyament.

e) Relació amb els estudis de 3r cicle i de reciclatge

En el mateix sentit, cal insistir que es va procedir a la reforma del tercer cicle universitari sense haver definit prèviament el model global d'estudis universitaris, la qual cosa és un

altre exemple de disfuncionalitat.

Voldriem remarcar, un cop més, la necessitat que les Universitats -probablement, en conjunció amb altres sectors socials- es plantegin el tema del reciclatge en tota la seva dimensió i en el marc de la idea de la formació permanent. Aquest pot ser un dels grans reptes de futur del nostre sistema universitari, que podria ser cobert per una gran gamma d'estudis no homologats o d'especialitzacions de segon o tercer cicle. Entenent el tercer cicle en la seva triple vessant d'aprofundiment, reciclatge i especialització, caldria insistir per tal que les Universitats vetllin perquè aquest nivell d'estudis tingui rendibilitat econòmico-social, representi un servei a la societat i sigui útil de cara a altres especialitzacions.

D'altra banda, i tal com ja hem assenyalat anteriorment, si s'implantés finalment una durada més curta per als estudis universitaris i, en qualsevol cas, amb la implantació del sistema de crèdits, caldrà plantejar-se una redifinició de les tasques docent i investigadora del professorat i, preferentment, en els camps fins ara més descurats: les tutories, el reciclatge dels professionals, la formació del professorat en capacitats pedagògiques, l'homologació de pràctiques (especialment de les que es realitzin fora dels recintes universitaris estrictes), etc. En aquest punt, cal deixar clar que la reforma no serà viable si no hi ha un compromís efectiu del professorat, la qual cosa suposarà un esforç complementari.

4. RELACIONS UNIVERSITAT-SOCIETAT

a) Resposta a la demanda social

La composició dels grups de treball nomenats pel Consejo de Universidades, tan poc representativa dels diversos sectors socials -a què ja s'ha al·ludit anteriorment-, pot haver esbiaixat clarament les seves conclusions i fer que no responguin a una demanda social real, que d'altra banda no ha estat prou estudiada. Si això no es corregeix, aquesta resposta a la demanda social s'haurà de refugiar en les titulacions no homologades, i això pot comportar greus desigualtats, si les taxes esdevenen un impediment per als estudiants amb un menor poder adquisitiu. Caldrà preveure els mecanismes compensatoris si aquesta situació arriba a produir-se. En definitiva, les titulacions no homologades hauran de compensar les deficiències de previsió de les propostes dels grups de treball nomenats pel Consejo de Universidades. En qualsevol cas, per a totes les titulacions -homologades o no-, caldria insistir en el procediment d'obertura del debat per tal de conèixer la demanda social real.

b) Definició de les titulacions i relació amb l'exercici professional

Les propostes dels grups de treball nomenats pel Consejo de

Universidades no tenen un nivell de detall que es pugui considerar uniforme i, sovint, la definició dels objectius de la carrera és insuficient. Aquesta deficiència pot venir donada per tal d'evitar possibles problemes a l'hora de definir competències professionals. En tot cas, però, convindria tendir cap a la desdramatització de la titulació, en el sentit que, al final, és el mercat del treball el que triarà els més ben preparats, independentment -en alguns casos- del nivell de titulació adquirit.

Aquest problema es lliga inevitablement amb actituds gremialistes o corporativistes que poden convertir la reforma dels plans d'estudi en un autèntic conflicte d'interessos particulars. Obviament, cal evitar aquestes actituds i buscar els mecanismes per no deixar-s'hi influir.

Cal deixar ben establert que, en cap cas, la Universitat i els ensenyaments universitaris no s'han de veure afectats per debats de competències professionals. La Universitat s'ha de definir pels continguts acadèmics que responguin a les demandes socials de perfils professionals determinats.

c) Adequació a Europa

A part d'aquelles titulacions per a les quals existeix una normativa de la Comunitat Europea, sembla com si a l'hora de definir els plans d'estudi no s'hagi tingut en compte la situació europea pel que fa a les titulacions. Això és especialment negatiu quan està en marxa un programa comunitari com l'ERASMUS, que facilita l'intercanvi d'estudiants i la integració d'estudis

entre Universitats de la Comunitat, i quan està prevista per a l'any 1992 la lliure circulació i el dret d'establiment de professionals en tota la Comunitat, fet que comporta prèviament la necessitat d'homologació dels títols.

ANNEX 1. CIENCIES

1. INTRODUCCIO GENERAL

Les entitats participants, en general, han mostrat interès i satisfacció pel fet de ser consultades a l'hora de debatre la reforma de l'ensenyament universitari. Indiquen que aquesta relació entre la Universitat i la societat - inexistent o descurada durant massa temps - s'ha d'intensificar en el futur i s'han d'aprofundir els mecanismes permanents de connexió, bàsicament a través de la via oberta per la configuració dels Consells Socials.

Especial importància té la relació entre la Universitat i els medis professionals i empresarials. Aquests sectors mostren el seu disgust pel fet que, al seu parer, la reforma proposada té poc en compte les seves demandes reals, consideren que factors com les necessitats del mercat de treball, la seva flexibilitat creixent, la demanda constant de reciclatge i formació permanent, la necessitat d'ensenyaments més pràctics i més lligats amb el futur exercici professional, etc., no han estat prou tinguts en compte.

També en aquest sentit mostren el seu interès per l'aprofundiment en el concepte d'interdisciplinarietat dels estudis i per la relació del nostre ensenyament universitari amb el vigent als estats membres de la CEE (referit tant a aquells estudis que ja tenen Directiva Comunitària com als que, sense normativa fixada

encara, s'imparteixen en l'àmbit comunitari). En general, es constata que la perspectiva europea ha estat poc tinguda en compte.

Des del punt de vista del professorat universitari, i en el marc del debat, es vol remarcar la diferència existent entre donar títols que capaciten per a un exercici professional posterior i donar coneixements. S'entén que aquesta darrera és la funció de la Universitat i que lligar estretament capacitació acadèmica amb capacitat d'exercici professional i amb col·legiació pot ser un fre per a la modernització de la Universitat. Es considera que la Universitat ha de formar professionals capaços de resoldre problemes i capaços d'adaptar-se a situacions canviants. S'entén que la Universitat ha de ser capaç de fornir els coneixements pòlivalents de base i la metodologia adequada per a saber aprendre. S'opina també que no tots els perfils professionals possibles han d'estar coberts per una titulació acadèmica específica, sinó que això pot ser mitjançant les especialitats i el reciclatge.

2. SOBRE ELS CRITERIS GENERALS DE LA REFORMA

a) Sobre la coordinació de la reforma

Sembla evident que no ha existit un grau de coordinació suficient entre els diferents grups de treball. Això ha comportat que algunes titulacions interdisciplinàries no hagin estat reco-

llides per cap grup i que aquestes mancances no s'hagin resolt encara.

Ha existit també manca de coordinació en el temps. Així, per exemple, es fa difícil valorar la Llicenciatura en Química quan encara no es coneix la proposta dels estudis d'Enginyeria Química. Hauria estat més raonable que totes les propostes s'haguessin lliurat conjuntament i que el debat s'hagués fet en paral·lel. Aquesta mancança pot donar lloc a algunes disfuncions i seria bo que, en alguns casos, s'allarguessin els terminis per al debat.

Aquestes mancances de coordinació també s'observen a l'hora de valorar els objectius i els continguts de les propostes rebudes, que presenten criteris diferents, encara que normalment cauen en un excés detallista que les fa més pròximes a veritables plans d'estudi.

Un altre tema preocupant és que, atès que molts professionals d'aquesta àrea es dediquen a l'ensenyament, no es disposa de les propostes referides a l'àrea de la docència (Grup 15) i que encara no està aprovada la reforma de l'ensenyament secundari, la qual cosa comporta la inexistència de propostes concretes pel que fa a l'adequació de l'ensenyament universitari que rebran aquests futurs docents d'altres nivells de l'ensenyament.

També es constata amb preocupació la descoordinació amb la reforma de l'ensenyament secundari. En l'actualitat es considera que la preparació pre-universitària és deficient i que potser caldria exigir haver cursat una sèrie determinada de matèries per a accedir a determinades carreres.

b) Sobre l'estructura dels ensenyaments

Es considera que s'haurien de potenciar els conceptes de crèdit i de departament.

En aquest sentit, s'entén el crèdit com a mesura bàsica de la durada dels estudis i es rebutja l'estructuració en anys acadèmics.

En les carreres només de segon cicle, es considera que s'hi hauria d'accedir a través de la consecució d'una sèrie de crèdits que podrien ser obtinguts en alguns casos en diferents centres. Aquests crèdits estructurats que donarien lloc a una Diplomatura, més els complements pertinents, permetrien el pas a estudis de segon cicle (cas de Bioquímica o de Ciència i Tecnologia dels Aliments, per exemple).

Com a unitat bàsica d'organització universitària es configuren els departaments, que haurien de tendir a ser intercentres. Els conceptes d'interdisciplinarietat i de departaments intercentres haurien de ser més operatius i més reals.

En general, s'està en contra de l'existència de Diplomatures no terminals, i s'entén que cada titulació ha de tenir un perfil concret. Pel que fa a noves titulacions, es considera que, en principi, haurien de reservar-se per a estudis de segon cicle, i que per a les Llicenciatures sense títol intermedi no té gaire sentit l'establiment del concepte de ciclicitat.

D'altra banda, es constata que els percentatges de troncali-

tat a les propostes rebudes són excessius, i molt especialment pel que fa al 2n. cicle.

També es vol fer un toc d'alerta sobre el tema de les pràctiques obligatòries fora dels centres docents, ja que es poden produir problemes per manca de previsió i de col.laboració dels sectors professionals. Atès que, en la majoria de casos, es tracta d'exigències derivades de normatives de la CEE, cal preveure amb temps suficient la demanda que es produirà.

També caldria establir els mecanismes d'acreditació dels centres extrauniversitaris per a la realització de pràctiques i l'establiment de connexions entre el món universitari, l'empresarial i l'Administració pública.

En un altre ordre de coses, s'esmenta que seria més oportú que les denominacions de les titulacions fossin com més simples millor. En aquest sentit, es proposa suprimir la paraula Ciències de la denominació de les Llicenciatures. Així, per exemple, seria millor utilitzar l'expressió de Llicenciatura en Física que no pas la de Llicenciatura en Ciències Físiques.

c) Noves titulacions versus especialitats

En el seu conjunt, els participants s'inclinen per la no proliferació excessiva de noves titulacions. En aquest sentit, s'entén que prèviament caldria estudiar-ne acuradament la necessitat social, que caldria comptar amb l'opinió dels possibles sectors implicats -tant professionals com docents-, i que caldria

examinar també si amb els estudis ja existents es poden cobrir aquestes necessitats.

Els participants s'inclinen, davant d'algunes de les propostes trameses, per aprofundir en la via de les especialitzacions, i això, bàsicament, per tres motius: per un principi d'economia, per respecte a l'autonomia universitària i per la pròpia coherència docent.

En aquesta mateixa línia, alguns participants es mostren partidaris que algunes de les titulacions proposades siguin exclusivament de segon cicle (cas, per exemple, de Bioquímica o de Ciències i Tecnologia dels Aliments), i d'acord amb el principi que s'hi pugui accedir després de la superació d'un primer cicle d'altres carreres més els complements que cada Universitat cregui adients. Així, per exemple, es considera que es podria accedir a la Llicenciatura en Bioquímica a partir d'un primer cicle en Química, Farmàcia, Medicina, Biologia, etc.

En qualsevol cas, tant per a les noves titulacions com per a les possibles especialitats, caldria tenir en compte els principis de lliure circulació i de lliure establiment de les persones en el territori de la CEE.

També cal tenir present que el món empresarial, més que titulacions, el que necessita són professionals competents, capaços de resoldre problemes, i que això posa en discussió el concepte de les competències específiques.

3. SOBRE LES PROPOSTES TRAMESES

Els assistents proposen que el catàleg de titulacions de l'àrea de Ciències quedi configurat de la següent manera:

a) Ciències experimentals i Matemàtiques:

- Llicenciat en Matemàtiques
- Diplomant en Estadística
- Llicenciat en Física
- Llicenciat en Geologia
- Diplomant en Geologia Bàsica i Prospecció
- Llicenciat en Geofísica (de segon cicle)
- Llicenciat en Química
- Llicenciat en Biologia
- Llicenciat en Bioquímica (de segon cicle)
- Diplomant en Òptica i Optometria
- Llicenciat en Ciències del Mar
- Llicenciat en Ciència i Tecnologia del Medi Ambient

Sobre les propostes rebudes, els assistents no veuen el sentit que podrien tenir les Diplomatures en Matemàtiques, en Física o en Geologia (en aquest darrer cas, a més, quan existeix en teoria una Enginyeria Tècnica en Sondeigs i Prospeccions). Tampoc no s'és partidari d'una Diplomatura en Òptica Aplicada, en principi poc diferenciada de la Diplomatura en Òptica i Optometria.

Pel que fa a les noves titulacions en Geofísica i Bioquímica, alguns es mostren partidaris que siguin només de segon cicle, i que s'hi pugui accedir a partir de diversos estudis de primer cicle.

Plantejant el tema d'una possible Llicenciatura en Ciències dels Materials, es mostren contraris a la seva articulació com a Llicenciatura diferenciada, i s'és partidari que, en tot cas, esdevingui una especialitat de les Llicenciatures en Química i en Física.

Cal destacar també que, segons els participants, la Llicenciatura en Bioquímica ha oblidat excessivament els temes de Bioquímica Industrial.

Es constata la dificultat, ja assenyalada, de tractar d'algunes Llicenciatures quan encara no es disposa de les propostes de titulacions probablement concurrents en el camp de les enginyeries.

b) Ciències de la Salut i Ciències Agro-alimentàries i Forestals:

- Llicenciat en Farmàcia
- Llicenciat en Medicina
- Diplommat en Infermeria
- Diplommat en Fisioteràpia
- Diplommat en Dietètica i Nutrició
- Llicenciat en Veterinària
- Diplommat en Logopèdia
- Diplommat en Podologia
- Llicenciat en Salut Pública (de segon cicle)

- Diplomats en Ortopèdia

- Llicenciat en Ciència i Tecnologia dels Aliments (de segon cicle)

Sobre la proposta presentada pel Consejo de Universidades es creu convenient que s'hi afegixin la Llicenciatura en Salut Pública (només de segon cicle) i les Diplomatures en Podologia i en Ortopèdia.

Alguns també consideren que hauria de ser exclusivament de segon cicle la Llicenciatura en Ciència i Tecnologia dels Aliments.

Finalment, s'aconsella l'eliminació de la paraula Cirurgia en la titulació de Llicenciat en Medicina per tal de respondre més a la realitat i a un concepte integrat d'allò que s'ensenya.

ANNEX 2. HUMANITATS

1. TITOLS HOMOLOGATS I NO HOMOLOGATS

En el camp de les Humanitats no sembla adequat, per ara, promoure títols no homologats (llevat dels de postgrau). En el cas que una Universitat veiés la necessitat de fer un nou títol, semblaria convenient que en proposés la seva creació com a títol homologat.

En opinió dels representants dels medis empresarials, semblaria idoni aprofitar la reforma per a la creació de moltes Diplomatures que cobrissin la preparació de tècnics de grau mitjà, de les quals l'àrea d'Humanitats avui n'està mancada. Així es resoldria el contrasentit actual pel qual molta gent que està exercint una funció de tècnic mitjà ha hagut d'obtenir un títol de llicenciat. La creació d'aquestes Diplomatures també afavoriria un accés més ràpid a un lloc de treball, ja que existeixen tota una sèrie de professions ben definides no cobertes per estudis igualment ben definits. Aquesta opinió no sembla compartida pels representants dels ambients professionals.

En tot moment, però, s'ha de tenir en compte que no li correspon a la Universitat de fixar les competències professionals, sinó que correspon a altres instàncies. En conseqüència, no convé assimilar rígidament una titulació amb una professió.

En qualsevol cas, caldria que quedés clar que les Diplomatu-

res tenen un sentit diferent de les Llicenciatures i que no són, per tant, Llicenciatures curtes o menors.

2. TITULACIONS PROPOSADES PELS GRUPS DE TREBALL

a) Area d'Història i Geografia

En l'àrea d'Història, es veurien clares les titulacions següents:

- Llicenciat en Història.

- Llicenciat en Història de l'Art. En aquest punt, potser convindria decidir si l'ensenyament ha de contemplar tant la història com la teoria de l'Art o bé han de ser estudis amb titulacions diferents. D'altra banda, en el cas de la Història de l'Art es planteja el problema que, per a la Direcció i Conservació de Museus, també hi poden optar altres llicenciats en Humanitats. De totes maneres, sembla ser que a d'altres països la Museologia és una especialització de tercer cicle.

- Llicenciat en Arqueologia, encara que també seria possible definir bé aquesta especialització en el segon cicle de la Llicenciatura d'Història.

- Llicenciat en Geografia.

- Llicenciat en Antropologia Social.

- Diplommat en Medi Ambient.

- Diplommat en Ciències de la Documentació. S'analitza la necessitat d'una Llicenciatura en Ciències de la Documentació, perquè tal com es contempla aquesta matèria tradicionalment al-

guns no la consideren prou coberta amb la Diplomatura. Si aquesta carrera s'orientés cap a allò que internacionalment es coneix com a Ciències de la Informació i que acull no només la biblioteconomia i la documentació clàssiques sinó totes les tècniques documentalistes que s'apliquen a empreses i institucions, podria justificar-se aquesta llicenciatura de cara a aquelles persones que hauran de dirigir els tècnics mitjans (els diplomats en aquest cas). S'hauria, però, de contemplar també la possibilitat que fossin estudis de postgrau als quals tinguessin accés titulats de qualsevol especialitat científica, tècnica o humanística.

Per part dels medis empresarials, s'indiquen altres diplomatures per cobrir determinades sortides professionals. Aquestes propostes són:

- Diplomats en Cartografia.
- Diplomats en Anàlisi Geohistòrica.
- Diplomats en Tècnica Arqueològica.
- Diplomats en Tècnica Paleogràfica.
- Diplomats en Tècnica de Museus.
- Diplomats en Restauració.
- Diplomats en Conservació d'Arxius.
- Diplomats en Anàlisi, Correcció i Edició de Textos.
- Diplomats en Tècniques Editorials.
- Diplomats en Guia Turístic.

Cal estudiar si algunes d'aquestes Diplomatures no serien pròpies d'estudis de segon grau de formació professional.

- En canvi, no sembla justificada la llicenciatura en Histò-

ria d'Amèrica, que hauria de ser una especialització dins la llicenciatura d'Història si no es vol multiplicar el nombre de llicenciatures en aquest camp, ja que, si s'accepta aquesta, ràpidament n'hauran de sorgir d'altres, com ara Història d'Europa.

En alguns medis professionals hi ha oposició, també, a la creació d'una Diplomatura en Patrimoni Artístic i Cultural.

De les propostes inicials de titulacions que després no s'han plasmat en una proposta concreta de pla d'estudis, només, tal vegada, caldria considerar la llicenciatura en Musicologia, tot i que s'hauria de definir bé si és història o teoria de la Música o totes dues coses, i sense descartar, potser, que pugui continuar essent una especialitat dins la Llicenciatura d'Història de l'Art.

b) Area de Filologia

En l'àrea de Filologia i tot partint de la base que una Facultat de Filologia no és una Escola d'Idiomes, semblaria adient proposar les següents titulacions:

- Diplomant en Traducció i Interpretació. Si definitivament les llicenciatures s'escurcessin a 4 anys, potser es podria contemplar que, en comptes de Diplomatura fos una Llicenciatura.

- Llicenciat en Filologia Clàssica (amb les especialitats: General, Llatí, Grec).

- Llicenciat en Filologia Hispànica (amb les especialitats: General, Català, Castellà, Galaico-portuguès).

- Llicenciat en Filologia Romànica (amb les especialitats:

General, Francès, Galaico-portuguès, Italià, Català).

- Llicenciat en Filologia Germànica (amb les especialitats: General, Alemany, Anglès).

- Llicenciat en Filologia Semítica (amb les especialitats: General, Arab, Hebreu).

- Llicenciat en Filologia Eslava.

- Llicenciat en Filologia Catalana.

- Llicenciat en Filologia Basca.

- Llicenciat en Filologia Galaico-portuguesa.

- Llicenciat en Filologia Castellana.

- Llicenciat en Lingüística General.

- Llicenciat en Literatura Comparada.

Cal fer constar que, en la terminologia usada per les directrius generals pròpies d'aquest grup, per referir-se a les llengües, es fa servir ell concepte de llengua pròpia (a la Llicenciatura de Lingüística) o llengua materna (a la Llicenciatura en Traducció) com a equivalents a llengua espanyola, sense tenir en compte que bastants milions d'espanyols tenen com a pròpia o materna una llengua que no és la castellana.

D'altra banda, com a concepte contraposat a l'anterior, es fa servir el de llengua estrangera, de forma que les llengües espanyoles altres que el castellà no quedarien incloses en cap de les dues categories.

Es proposa que s'interpreti que llengua pròpia o materna pot ser qualsevol de les llengües espanyoles i que, també, serà opcional l'estudi de llengües estrangeres o espanyoles com a sego-

nes o terceres llengües. En aquest sentit, caldria substituir el terme llengua estrangera per llengua moderna (noció aplicable a qualsevol de les llengües espanyoles).

c) Area de Filosofia

En l'àrea de Filosofia, s'accepta la proposta de titulacions feta:

- Llicenciat en Filosofia.

Finalment, en les converses prèvies fins i tot s'ha contemplat la conveniència o no de tornar a una Llicenciatura genèrica de Filosofia i Lletres capaç d'assegurar una formació generalista. En tot cas, però, cal considerar que, si en el desenvolupament dels plans d'estudi, cada Universitat tingués en compte la necessitat d'aquesta formació àmplia en fixar les assignatures obligatòries i optatives de la Universitat, aquest objectiu seria plenament assolible.

3. CARREGA LECTIVA I DURADA

La càrrega lectiva prevista en el Reial Decret és excessiva (les carreres actuals de 5 anys equivaldrien a 200 crèdits mentre que, segons el nou model, les de 4 anys amb els mínims crèdits possibles en tindran 240), però com que no és probable la seva modificació, es recomana establir els següents criteris:

- Les llicenciatures oscil.laran entre 240 i 300 crèdits.
- Les diplomatures oscil.laran a l'entorn de 180 crèdits.

Dintre d'aquests crèdits es contempla tant l'ensenyament teòric com pràctic (s'hauria d'entendre també com a ensenyament pràctic el consistent en treballs dirigits).

La distribució dels crèdits entre cada tipus d'ensenyament ha de ser competència de cada Universitat.

No és lògic de parlar de durada quan s'empra un criteri de crèdits i, per tant, cal remetre's a les consideracions anteriors. De totes maneres, convé assenyalar que el preàmbul del Reial Decret diu que les carreres són massa llargues i, en canvi, el model definit en les directrius generals comunes tendeix a allargar-les encara més.

4. TRONCALITAT

El percentatge de troncalitat establert pel Reial Decret es pot considerar, segons com, massa alt. En el segon cicle, si s'assumeix la conveniència d'especialitzacions, hauria de poder ser nul. Tanmateix, es recomana:

- Defensar sempre la mínima troncalitat.
- Considerar, en aquelles llicenciatures de dos cicles, el 30% de troncalitat com un criteri global a tota la carrera i carregar les matèries troncalis en el primer cicle per deslliurar-ne el segon. Altrament, la solució seria crear un primer cicle comú i una sèrie de Llicenciatures sense primer cicle que es corresponguessin amb cadascuna de les possibles especialitzacions.

5. SELECTIVITAT INTERCICLES

Es pot desprendre del Reial Decret que el primer cicle és selectiu, tot i que la seva redacció és ambigua en aquest punt. En qualsevol cas, es recomana l'adopció dels següents criteris:

- En les llicenciatures amb dos cicles no hi hauria d'haver selectivitat intercicles, però caldria que cada Universitat establís un percentatge màxim de crèdits pendents per tal de poder accedir al segon cicle, així com el règim d'incompatibilitats entre matèries.

- Si una Diplomatura és terminal, cal haver-la cobert abans d'accedir a un segon cicle.

6. DOCTORAT

Encara que la reforma dels plans d'estudi no afecti el doctorat, aquest hi està implicat si considerem l'ensenyament com un procés integrat. En aquest sentit, doncs, es fan les següents consideracions:

- La durada màxima del doctorat no s'hauria de fixar perquè no totes les matèries exigeixen un mateix temps perquè es pugui fer una tesi acceptable i, en alguns casos, pot ser molt. A més, cal tenir en compte que no tots els doctorands disposen del temps necessari per poder-la fer en els 5 anys previstos.

- Els cursos de doctorat no haurien de consistir a donar més coneixements sinó a ensinistrar els estudiants per realitzar treball de recerca. Valdria més augmentar el nombre de tutors amb

feina efectiva.

- Pel que fa al pas de llicenciatura a doctorat convindria mantenir les dues possibilitats antigues: examen de llicenciatura i tesina.

ANNEX 3. CIÈNCIES JURÍDIQUES, ECONÒMIQUES I SOCIALS

1. INTRODUCCIÓ

Sense perjudici dels informes específics emanats de cadascun dels subgrups, els Coordinadors d'aquest grup constaten les següents coincidències globals, amb les quals es manifesten majoritàriament d'acord.

PRIMER. Les Diplomatures han de ser únicament terminals, específiques i de caire professional. En cap cas no han de ser una simple primera fase d'una Llicenciatura. En conseqüència, una Llicenciatura no pot ser una mera prolongació d'una Diplomatura amb sentit propi, tot i que es poden establir mecanismes perquè des de certes Diplomatures es pugui accedir, amb els complements de formació que calgui, a determinades Llicenciatures.

SEGON. Els estudis han de tenir un perfil universitari propi en funció d'allò que es vulgui ensenyar i no han de respondre a criteris de col·legiació o d'exercici professional concret.

TERCER. El disseny dels estudis en la seva totalitat s'ha d'establir contemplant l'existència del tercer cicle.

QUART. La troncalitat hauria de tendir a ser mínima, almenys pels següents motius:

- per tal que els estudis no quedin desfasats tan de pressa,
- per tal d'estar al dia en la recerca,
- per respecte a la llibertat dels alumnes en l'elaboració

del propi currículum.

En cap cas la troncalitat no hauria de superar el 40% de la càrrega lectiva si no és per una causa molt justificada.

CINQUE. En general, en tots els títols -no només en els d'aquest grup- s'hauria de rebaixar de forma considerable el nombre de crèdits, ja que existeix un excés de càrrega lectiva. Igualment, convé plantejar els estudis amb el criteri de crèdits i no el d'anys acadèmics.

SISE. S'observa la necessitat de vincular els estudis universitaris amb el món professional contemplant les pràctiques externes i internes.

SETE. En l'ensenyament secundari s'hauria d'introduir tot el conjunt de disciplines bàsiques i, en aquest sentit, s'observa un dèficit de presència de les ciències jurídiques, econòmiques i socials.

2. CIENCIES JURIDIQUES

Aquest subgrup s'ha fixat bàsicament en la discussió de les propostes trameses. D'altra banda, cal assenyalar que no en tots els casos s'ha pogut arribar a posicions unànimement acceptades i, en aquests casos, s'indiquen els punts de vista diferents que s'han expressat.

a) Diplomatura en Dret.

La majoria dels assistents manifesta la seva disconformitat amb aquesta Diplomatura. Es rebutja com a Diplomatura en Dret de caire general.

Els arguments manifestats en contra d'aquesta Diplomatura són:

- que no és possible de fer una dissecció clara de les branques del Dret que s'impartirien en aquesta Diplomatura de les que no hi serien, donada la interdependència de totes elles i el caràcter mínim global dels coneixements que integra aquesta titulació;

- que no té una funció predeterminada a la societat;

- que no hi ha prou demanda social;

- que no té cap mena d'aplicació immediata a l'àmbit privat, ja que a les empreses els interessa personal qualificat;

- que l'esquema que es dóna en els estudis tècnics no és traslladable als estudis de Dret.

Els arguments a favor de la Diplomatura són que la societat té necessitats graduals que es corresponen a les titulacions mitjanes.

b) Llicenciatura en Dret

La majoria dels assistents coincideixen que seria important fer una reducció de la durada d'aquests estudis, per tal de donar als estudiants l'oportunitat de passar al tercer cicle. No obs-

tant això, alguns representants de sectors professionals i empresarials es mostren contraris a la reducció. En opinió, però, de la majoria, amb l'actual estructura de la Llicenciatura de Dret, es produeix una sobrecàrrega en els crèdits i en el nombre d'hores lectives, que no necessàriament beneficien els ensenyaments ja que, en finalitzar els cinc anys, cal com a mínim un any de pràctiques. La majoria dels assistents proposa una reducció dels estudis fins a situar-los en quatre anys més el tercer cicle. Amb això l'estudiant tindria una formació pràctica i es donarien més alternatives al nou llicenciat.

Un altre tema que s'ha tractat força és la necessitat de realitzar pràctiques. Ara bé, s'insisteix que aquest tema s'ha de plantejar quan s'elaborin els plans d'estudi i potser no ara, que es discuteix la troncalitat. De qualsevol manera, és una realitat constatada que els estudiants, quan acaben la Llicenciatura, tenen una àmplia formació teòrica, però no tenen cap coneixement a nivell pràctic de les diferents activitats professionals que poden realitzar (advocat, jutge, notari, registrador, procurador...). Aquesta deficient formació pràctica se solucionaria reduint la durada dels estudis de Dret a quatre anys i introduint després un any de pràctiques o bé que, en acabar els quatre anys, es passi al tercer cicle.

Pel que fa al lloc de realització de les pràctiques, s'hauria de comptar amb la col.laboració de les Institucions Públiques, Col.legis Professionals i despatxos particulars. Aquesta formació pràctica ajudaria l'estudiant de Dret a anar trobant el

seu lloc dins del mercat de treball. Sembla que seria adient la creació d'un Consell en el marc de la Universitat encarregat de l'acreditació de les pràctiques, i que hauria d'estar format pels Col·legis Professionals i amb la col·laboració de la Generalitat.

Caldria, també, a criteri dels assistents, iniciar una reflexió sobre el pas de la mera titulació acadèmica a l'exercici professional.

També s'acorda insistir que les Universitats potenciïn els tercers cicles.

Sobre la troncalitat, es considera que és tema acadèmic i es decideix de no entrar-hi. No obstant això, es proposa que la troncalitat sigui com més baixa millor.

c) Llicenciatura en Ciències Polítiques

Es considera que caldria tendir cap a una troncalitat baixa per tal que cada Universitat es pugui adaptar millor a la respectiva demanda social. La majoria es mostra partidària d'un primer cicle més ampli i comú, que obrís la possibilitat d'un segon cicle més orientat (cap a Sociologia, Antropologia o Gestió i Administració Pública). Concretament, es proposa la creació d'una Llicenciatura en Ciències Socials amb un primer cicle comú que permetés l'accés a 5 o 6 segons cicles diferents.

d) Diplomatura en Administració Pública

Es valora el seu perfil professional a causa de la demanda

de titulats de grau mitjà per part de les Administracions públiques. A parer dels assistents, caldria enfocar aquests estudis cap a la formació d'un expert en gestió, i s'entén que aquesta seria una formació més coherent que no un primer cicle de Dret o Economia. Ara bé, cal tenir en compte que, mentre que aquesta proposta sembla prou acceptable per part dels representants dels sectors docents, no sembla interessar als representants dels sectors professionals i empresarials. Caldria enfocar aquests estudis cap al domini de les tècniques de gestió.

3. CIÈNCIES ECONOMIQUES

a) Consideracions generals

En primer lloc, els participants entenen que cal fer una anàlisi de la situació actual i, en aquest sentit, indiquen el problema que els estudiants que realitzen els seus estudis a l'Escola de Ciències Empresarials ho fan amb l'orientació d'adreçar-se cap a la Facultat de Ciències Econòmiques, la qual cosa és possible per la massificació i manca de perfil concret dels ensenyaments que es realitzen en l'esmentada Escola. A això s'afegeix un desconeixement per part dels empresaris dels ensenyaments que s'hi imparteixen i a un cert descrèdit generalitzat dels títols de grau mitjà. Es fa esment d'aquesta situació perquè, en confrontació amb el futur que es dissenya, no sembla que l'estat de

la situació tendeixi a millorar, tal com ja s'indicarà més endavant.

Els participants opinen que es detecta indefinició pel que fa al model d'Universitat que es va a bastir i, en aquesta línia, s'indica que són favorables a passar el pes substantiu de l'estructura universitària dels conceptes de Facultat o Escola cap al de Departament. El problema real, doncs, és com estructurar els ensenyaments i, en general, s'entén que les propostes rebudes no resolen la qüestió.

També és bo indicar l'escepticisme que demostren els representants empresarials respecte de les propostes trameses, assenyalant com a possible situació derivada que la demanda social -en aquest cas, bàsicament empresarial- s'hagi de refugiar en les titulacions no homologades.

D'altra banda, també es coincideix a afirmar que els estudis han de tenir un perfil universitari propi i que, de cap manera, no han de respondre a criteris de col·legiació, que, en tot cas, s'han de debatre després i al marge.

Els participants també volen remarcar la necessitat que existeixin canals de relació entre la Universitat i el món empresarial. Per tal que aquesta relació sigui profitosa, indiquen la conveniència que es produeixi un augment del nivell i del nombre dels crèdits de pràctiques i que aquestes es puguin realitzar en centres empresarials.

b) Sobre l'estructura dels ensenyaments

Tots els participants coincideixen a assenyalar la necessitat que les carreres siguin com més adaptables i flexibles millor i, en aquest sentit, indiquen que la troncalitat hauria de tendir a ser mínima. Això per tres motius: per tal que els estudis no quedin desfasats tan de pressa, per tal d'estar al dia en la recerca i per respecte a la llibertat dels alumnes a fi que puguin dissenyar el seu propi currículum. Com a situació transitòria, alguns opten per acceptar el percentatge de troncalitat tal com es desprèn de les propostes trameses, en el benentès que els dèficits se subsanaran a l'hora de definir els plans d'estudi.

També s'accepta, en general, que les matèries optatives que puguin introduir les Universitats tinguin en compte l'especialització que l'estudiant realitza o realitzarà.

c) Sobre la relació amb l'ensenyament secundari

Per part dels assistents es manifesta una absoluta manca de confiança amb el curs de COU tal com es realitza actualment. Són partidaris de fer un COU adequat i específic per a cadascuna de les branques del coneixement.

També s'indica que semblaria adient que, ja en els ensenyaments secundaris, s'introdueixin nocions de ciències jurídiques, econòmiques i socials, com de fet es fa en altres països del nostre entorn socio-cultural.

d) Sobre la perspectiva europea

L'adequació d'aquests estudis a l'àmbit referencial europeu ha estat sempre present en el nostre debat. Aquesta adequació és imprescindible tenint en compte la competència internacional existent en el camp dels tècnics econòmics i la previsible lliure circulació en el si de la Comunitat. En la mateixa línia, s'apunta la necessitat de l'establiment de cursos de reciclatge per als professionals en exercici de cara a l'homologació.

e) Noves titulacions versus especialitats

Encara que s'hagi presentat alguna proposta específica de nova titulació (cas de la Diplomatura en Administració de Finques i Expert Immobiliari i la Llicenciatura en Ciències Actuarials i Financeres), la majoria dels participants s'inclina per augmentar l'oferta d'especialitats i no el nombre de titulacions basant-se en tres criteris: per eficàcia, per senzillesa i per economia.

Anant més enllà, els participants consideren que les Universitats haurien de contemplar la realització d'aquestes especialitzacions en el marc de les Diplomatures i Llicenciatures.

f) Sobre les titulacions proposades

- Diplomats en Administració d'Empreses

Alguns dels assistents indiquen que caldria l'establiment d'una Llicenciatura en Administració i Direcció d'Empreses, en el marc de la qual existeixi una Diplomatura en Administració d'Empreses, que seria terminal i de caràcter molt pràctic. També en el curs del debat, alguns dels participants assenyalen la conveniència que aquesta Llicenciatura proposada fos només de segon cicle. A criteri dels que defensen aquesta opció, això té sentit en el benentès que tots els estudis empresarials s'haurien d'introduir en el marc d'una sola Llicenciatura. Com a situació transitòria, també proposen incorporar aquesta Diplomatura en el marc de la Llicenciatura en Direcció d'Empreses o en la d'Economia. Aquesta posició no ha estat compartida per tothom. En l'opinió, bàsicament, dels sectors empresarials, s'indica clarament que les Diplomatures han de tenir un perfil professional propi i que aquesta no sembla tenir-ne tal com està definida. Per part dels sectors professionals es mostra el disgust perquè, tal com han estat trameses les propostes, continuarà la divisió artificial actual en estudis de primera i segona categoria (licenciatura i diplomatura) i en la convicció que es continuarà tendint a passar d'aquesta Diplomatura a la Llicenciatura en Direcció d'Empreses sense que existeixi entre els nivells de coneixement d'ambdues titulacions els punts de connexió que caldria. Es considera que es torna a desaprofitar una ocasió de racionalitzar els estudis

empresarials.

Pel que fa a la proposta tramesa en particular, s'indica que la troncalitat és excessiva i mal distribuïda, s'argumenta que caldria una troncalitat mínima i de formació general. En aquesta línia, es destaca que hi ha un excés de Macroeconomia i que seria més coherent que hi hagués més Microeconomia que Macroeconomia. També s'esmenta que haurien de disminuir els crèdits en Direcció Comercial i en Direcció Financera (les quals, d'altra banda, s'hauria de contemplar la possibilitat que es convertissin en especialitats de la Diplomatura). De cara a la fixació dels plans d'estudi, i per tal que no augmenti el percentatge de troncalitat, es recomana a les nostres Universitats que augmentin els crèdits corresponents a Fonaments de Matemàtica i Matemàtica Financera, i que s'introdueixin nocions de Dret Laboral en l'àrea de Dret Empresarial.

També en el curs del debat, s'ha palesat la conveniència de crear especialitats en el marc de la Diplomatura en Administració d'Empreses. En aquest sentit, s'han proposat les següents:

- Especialitat en Direcció Comercial,
- Especialitat en Direcció Financera,
- Especialitat en Administració de Finques i Expert Immobiliari,
- Especialitat en Agència i Mediació Comercial.

Per part dels sectors professionals s'esmenta la seva disponibilitat per tal que els períodes de pràctiques dels estudiants es puguin realitzar en els seus despatxos.

- Llicenciat en Direcció d'Empreses

A part d'insistir en la sol.licitud, ja explicitada, que tots els estudis empresarials s'haurien de fer en el marc d'una sola Llicenciatura, els representants dels sectors empresarials indiquen que pot haver-hi greus problemes entre els Llicenciats en Economia i els Llicenciats en Direcció d'Empreses, per tal com els coneixements en el primer cicle són massa iguals. En qualsevol cas, el mercat triarà allò que consideri millor, però cal deixar clar que, amb la situació actual i amb la reforma que es proposa, sembla que continuaran més ben considerats els títols que provenen de fora de la Universitat pública.

Concretant en la proposta tramesa, s'indica que la troncalitat es considera correcta, però que caldria aprofundir en la tendència de crear especialitats i que caldria augmentar molt la realització de pràctiques, però per a això caldria canviar el mètode d'ensenyament tot introduint la metodologia del "problem solving". S'apunta si, tal vegada, no fóra bona la introducció d'una assignatura de "Simulació o discussió de casos".

- Llicenciat en Economia

A part de les consideracions ja esmentades, cal afegir que, a parer dels participants, hi caldria introduir principis de ciències jurídiques. De qualsevol manera, els assistents es mostren contraris a l'existència d'una Diplomatura en Economia, a la

qual ningú no encerta a veure-hi cap sentit.

- Diplomata en Gestió i Administració Pública

Els participants majoritàriament s'hi mostren contraris, ja que tendiria a separar encara més l'Administració dels administrats, fins i tot a nivell de coneixements teòrics. Es considera que ja n'hi ha prou, pel que fa a l'àmbit de la gestió, amb la Llicenciatura en Economia i, en tot cas, s'apunta que és millor el sistema actual, que suposa una formació específica per a titulats superiors en el cas que hagin obtingut la plaça de funcionari corresponent.

4. SOCIOLOGIA

a) Consideracions generals

La proposta de reforma tal com ha estat formulada arriba a uns nivells de minuciositat i de detall que, independentment de la capacitat de cadascú per opinar-hi, no sembla que permeti abordar seriosament el sentit adequat de la reforma.

D'altra banda, això il·lustra el tradicional vici reglamentista i centralista de les reformes de l'Estat. S'hauria de respectar l'autonomia universitària tot deixant que fos cada Universitat qui, dins d'un marc molt genèric, elaborés els propis plans

d'estudi amb la participació fins a un cert nivell de la corresponent Comunitat Autònoma.

Caldria conèixer a fons la capacitació del cos docent actual per saber si moltes de les titulacions i matèries troncal que es preveuen en la reforma disposaran del personal adequat per tal de dur-les a terme. D'altra banda, potser sí que es podria dir que fa la impressió que es vulgui passar d'unes titulacions massa genèriques a unes altres de massa especialitzades i fragmentades, cosa que, probablement, tampoc no respon ni a les necessitats del mercat de treball ni a les possibilitats efectives del cos docent.

La reforma bàsica de l'ensenyament universitari hauria d'iniciar-se probablement posant els elements perquè millori la seva qualitat a base d'incrementar la inversió en infraestructura material, de dotar amb millors retribucions el personal docent i d'exigir, a aquest personal docent, el compliment dels seus compromisos laborals.

Els nous plans d'estudi haurien de fonamentar-se en la flexibilitat dels currículums i la limitació del nombre de titulacions, atès que la demanda social, en el camp de la Sociologia, reclama una preparació àmplia i reciclable per tal que la relació entre la titulació i l'exercici professional sigui flexible.

b) Titulacions

La proposta del Grup de Treball, que contempla 1 llicència-

tura i 5 diplomatures, dóna lloc a una possible paradoxa: es crea una carrera de 5 anys no especialitzada davant carreres de 3 anys molt especialitzades. Caldria valorar si, en el futur, es necessitarà més personal amb una formació curta però molt especialitzada o bé personal amb una formació més genèrica i amb capacitat d'adaptació i reciclatge.

En qualsevol cas, es considera que les Diplomatures proposades -llevat de la corresponent a Treball Social- estan poc justificades des del punt de vista de demanda social i, fins i tot, si es revisa el conjunt de matèries troncal proposades. A més a més, incideixen en uns àmbits professionals que, tradicionalment, estan ocupant llicenciats -sobretot en Psicologia- i la seva creació significaria l'ensorrament d'un mercat de treball i, a més a més, del prestigi dels professionals d'aquest camp.

Es proposa que hi hagi, dins de la Llicenciatura en Ciències Socials, un primer cicle comú i 3 especialitzacions de segon cicle: Sociologia General, Sociologia Industrial i de Mercat i Sociologia Política.

S'està d'acord amb una Llicenciatura en Treball Social i Serveis Socials en dos cicles.

c) Característiques dels estudis

La durada dels estudis s'ha de determinar atenent a criteris de crèdits i no d'anys acadèmics. D'altra banda, a l'hora de calcular el nombre de crèdits més adequats convé tenir en compte

quantas hores d'estudi requereix cada hora lectiva i quants professors es necessiten per tal d'aplicar-ho. Es considera que una mesura raonable seria que el primer cicle fos de 140 crèdits.

La troncalitat proposada és excessiva, particularment si es refereix a la càrrega lectiva mínima possible. En qualsevol cas, cal anar sempre al mínim. En aquest aspecte, convé destacar que l'excés de troncalitat sembla respondre a una desconfiança envers les Universitats i la seva capacitat d'organitzar uns plans d'estudis racionals i de qualitat.

d) Estudis de postgrau

Els estudis de postgrau han de contemplar no només el doctorat sinó també la formació permanent i el reciclatge dels professionals.

Per tal que això sigui factible és necessària la creació d'Instituts Superiors de Recerca en cadascun dels grans camps de la Sociologia, on tinguin cabuda investigadors i estudiants de postgrau i on s'imparteixin màsters de qualitat.

5. PSICOLOGIA

a) Consideracions generals

Prèviament a la discussió dels punts del debat referents a Psicologia, es dóna notícia dels treballs del grup 15 del Consejo de Universidades sobre les titulacions de Pedagogia i Psicopedagogia. En aquest sentit, tots els membres del grup entenen que aquestes altres titulacions estan especialment relacionades amb la Psicologia i que, per tant, ateses les interferències que hi pogués haver entre titulacions, manifesten el seu interès a participar en el debat de les titulacions del grup 15 abans al.ludides. Tot i que la Conselleria d'Ensenyament no ha rebut la documentació pertinent del Consejo de Universidades, es vol fer constar aquesta petició i interès per quan arribin els dossiers d'aquestes noves Llicenciatures.

En un altre ordre de coses, també s'assenyala l'encavalcament que hi pot haver entre les Diplomatures en Teràpia Ocupacional (proposada pel grup 9) i en Rehabilitació Psicològica i Ocupacional (proposada pel grup 11), ja que totes dues són bàsicament coincidents pel que fa als continguts. En tot cas, es veu convenient que la Diplomatura en Teràpia Ocupacional contingui aspectes de Psicologia i no se centri solament en el terreny de la Medicina. Potser cal una precisió en la denominació dels títols.

b) Sobre les necessitats que no s'han reflectit en les propostes del Consejo de Universidades

Es considera que la proposta de directrius pròpies de la Llicenciatura en Psicologia no recull els aspectes educacionals. Es troba important, doncs, de recollir-los, tant els que fan referència a l'educació formal com a l'educació informal, en sentit ampli.

c) Sobre els objectius docents a assolir

Tots els membres del grup es refermen en el sentit que falten els aspectes de Psicologia Educativa, i també els aspectes de Psicologia de l'educació no formal i de l'educació marginal.

Es constata la necessitat que hi pugui haver convenis per possibilitar les pràctiques de formació i professionals dins de la Llicenciatura en Psicologia.

d) Sobre les titulacions

Es considera majoritàriament que la proposta de titulacions feta pel Consejo de Universidades és correcta. No obstant això, el representant del Col·legi de Psicòlegs considera, a títol particular, que no hi hauria d'haver Diplomatures i que els objectius d'aquestes s'haurien d'aconseguir per mitjançant d'especialitzacions posteriors a la Llicenciatura, és a dir, en estudis de

postgrau o de tercer cicle, als quals es podria accedir des de diferents Llicenciatures.

També es manifesta la necessitat que les titulacions tinguin un caire ampli.

e) Sobre la relació entre les titulacions i l'exercici professional

Es opinió general que hi ha d'haver una estreta relació entre els estudis realitzats en Psicologia i la concreció de l'exercici professional posterior. Es creu convenient que aquesta relació s'estableixi mitjançant un organisme format conjuntament pel Col·legi de Psicòlegs, la Generalitat (concretament el Departament d'Ensenyament) i la Universitat.

També es manifesta, però, que per a aquesta actuació calen uns criteris oberts, de manera que no es limités el mercat de treball ni l'aparició de noves titulacions futures segons la demanda social.

S'indica una altra vegada la necessitat que, dins de la carrera, s'incloguin pràctiques tècniques i professionals. En aquest sentit, aquest mateix organisme que s'ha proposat serviria per possibilitar i regular els possibles convenis de pràctiques.

f) Sobre la possibilitat de crear noves titulacions o títols més generals amb especialitzacions posteriors

Es referma l'opinió que l'actual proposta de titulacions ja

és plausible. De tota manera, cal que hi hagi la possibilitat d'especialitzacions mitjançant cursos de postgrau i que no es tanqui la possibilitat que es creïn noves titulacions, per bé que és important que segueixin el criteri de ser generals, no generalistes, i que siguin polivalents i obertes, i també amb possibles especialitzacions tal com ja s'ha indicat en l'apartat c.

g) Sobre la durada dels estudis

S'està d'acord amb l'estructura de crèdits com a criteri bàsic. Per tant, no es vol entrar en el debat de si la durada de la Llicenciatura ha de ser de 4 o 5 anys, ja que no és pertinent. Sí que cal, però, debatre el nombre de crèdits i és opinió general que se'n redueixi el nombre. Això, però, s'ha de fer en un marc general en què totes les titulacions tendeixin a aquesta reducció de crèdits, ja que, si no, es produiria un greuge comparatiu amb altres Llicenciatures.

h) Sobre les troncalitats

Es, també, opinió general que cal reduir al màxim la troncalitat i que, en cap cas, no superi el 40% si no està molt justificat. En aquest punt, es manifesta un altre cop que es troben a faltar, en les matèries troncal, els aspectes de Psicologia Educativa, els quals s'haurien de poder incorporar encara que fos amb una reducció dels aspectes de Psicologia Evolutiva. A més a

més, es considera que els crèdits de Psicologia Evolutiva estan molt dispersos.

També es vol fer constar la necessitat que els crèdits d'Anàlisi de Dades, actualment tots dins del primer cicle, es puguin repartir entre el primer i el segon cicle.

i) Sobre la relació entre els ensenyaments universitaris i els cursos de postgrau

El Col·legi de Psicòlegs fa palesa la necessitat d'homologació dels estudis de tercer cicle i tothom ho veu necessari. S'ha de tenir en compte que aquesta és una competència de cada Universitat, però que, d'acord amb aquesta necessitat, sí que cal que la Universitat estableixi una regulació que desenvolupi una categorització precisa i clara dels cursos de postgrau. Cal distingir molt bé entre els cursos de postgrau d'especialització professional i els de doctorat.

A més de tot això, es manifesta que el disseny dels estudis en la seva totalitat s'ha d'establir contemplant l'existència d'estudis de tercer cicle.

6. PERIODISME

a) Sobre la distinció entre Diplomatura, Llicenciatura i Màsters

El Col·legi de Periodistes creu que la titulació ha d'enten-

dre's com una acreditació reconeguda socialment a l'hora d'optar a l'exercici professional, però sense limitar el dret d'accedir als mitjans de comunicació.

Sobre les titulacions proposades, sembla correcte i convenient la distinció entre Llicenciatura en Periodisme i la de Publicitat i Relacions Públiques. Molt menys clara es veu la frontera entre la Llicenciatura en Periodisme i la de Comunicació Audio-visual. Pensa que és enganyós identificar periodisme únicament amb els mitjans escrits i que aplicar el terme de periodisme només a la Llicenciatura destinada a la premsa escrita és decimonònic. La comissió col·legial considera imprescindible que la Llicenciatura en Periodisme compregui tots els que aspiren a exercir en l'àrea de la informació, indistintament del suport que utilitzin. No té sentit que un titulat en periodisme no entengui en suports àudio-visuals.

La durada de cinc anys és correcta i positiu l'ingrés al segon cicle de Diplomats en diferents disciplines. L'accés s'hauria de fer en molts casos després d'un any complementari esmerçat en l'obtenció dels crèdits troncal. Els cursos de postgrau haurien d'adreçar-se cap a la instrucció en les mecàniques de la professió periodística (tractament de textos, compaginació, edició àudio-visual).

Els representants del sector empresarial entenen que la Diplomatura ha de tenir caràcter terminal i selectiu. El nivell de docència, programes, coneixements exigibles i preparació científica ha de ser idèntic al d'altres facultats on s'imparteixin les

mateixes disciplines. El primer cicle coordinarà les matèries socials i humanitats (Dret, Economia, Sociologia, Literatura i Història) amb les matèries de contingut especialitzat com Tecnologia de la Informació, Redacció i Gèneres Periodístics i Teoria de la Informació.

Respecte del segon cicle (Llicenciatura), entenen que en periodisme l'especialització professional no ha de ser en perjudici de la formació social i humanística. S'hauria de concretar més la indeterminació de l'àmbit d'elaboració, gestió i difusió de l'activitat informativa. La comunicació amb la societat s'ha de fonamentar en el coneixement de matèries essencials de la titulació de Llicenciat. Es semblant el cas de la Llicenciatura en Publicitat i Relacions Públiques. Pel que fa a Comunicació Audio-visual, s'observa la ficció de matèries homogènies amb denominacions diferents i continguts idèntics. S'ha de decidir si és aquesta una especialització aconsellable o una simple distribució d'exercicis professionals sense contingut de facultat universitària.

També s'ha de definir la situació respecte de la resta de països europeus i concretar si el cost social dels cinc anys (Diplomatura i Llicenciatura) justifica la inversió pública en l'educació universitària. Insisteixen, però, en el caràcter universitari dels estudis considerats.

També es considera que, si bé al món de la comunicació li pot correspondre una sola Llicenciatura, no es pot reduir la seva complexitat a una sola especialitat (Periodisme) sinó que cal considerar-ne d'altres: Publicitat i Relacions Públiques, Comunicació Audio-visual i Investigació de la Comunicació.

b) Sobre la frontera entre Llicenciatura en Periodisme i en Comunicació Audio-visual

Es tenen dubtes sobre la Llicenciatura en Comunicació Audio-visual i els participants s'inclinen a pensar que periodisme és tota l'activitat, sigui quin sigui el seu vehicle. Alguns dels presents, en canvi, es mostren partidaris de multiplicar les Llicenciatures i oferir-ne quatre.

c) Sobre les pràctiques

Hi ha debat sobre el paper de les pràctiques en aquests estudis i finalment s'apunta la possibilitat de distingir pràctiques obligatòries i optatives.